

DOSSIER DE PREMSA

Museu de Fotografia Contemporània Palau Solterra
Juny de 2014

Agustí Centelles, Retrats de guerra

Premi Fundació Vila Casas de Fotografia

Renovació de la col·lecció permanent i nou itinerari, *Territoris*

L'artista del fons: Margarita Andreu

PALAU
SOLTERRA
TORROELLA

FUNDACIÓ
VILA CASAS

El proper dissabte, dia 7 de juny, a dos quarts de vuit del vespre, se celebrarà al Museu de Fotografia Contemporània Palau Solterra la presentació de la programació d'estiu, que recull l'exposició *Retrats de Guerra* d'Agustí Centelles, la mostra dels guardonats al Premi de Fotografia 2014 i la reestructuració de la col·lecció permanent. L'acte comptarà amb la presència de Daniel Giralt-Miracle, comissari de l'exposició dedicada a Centelles, i Glòria Bosch, directora d'art de la Fundació Vila Casas.

1. Agustí Centelles, *Retrats de guerra*

L'exposició

Les fotografies que s'exhibeixen a *Retrats de Guerra* pertanyen a la col·lecció de còpies d'autor que la Fundació Vila Casas adquirí als descendents del fotoperiodista Agustí Centelles (el Grau de València, 1909-Barcelona, 1985) l'any 2010, i que són custodiades per l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Amb l'acord, la Fundació aconseguí que aquest llegat es quedés a Catalunya, després que una gran part de l'Arxiu Centelles fos comprat pel Ministeri de Cultura.

L'exposició, que abasta els primers anys de la Guerra Civil, s'estructura en 5 capítols diferenciats temàticament segons la condició dels personatges retratats: el president Companys, polítics, militars, dirigents revolucionaris i ciutadans. Les fotografies de la lluita al carrer s'alternen amb les dels mítings dels líders revolucionaris i les imatges del front. Lluís Companys, Josep Tarradellas, Joan Casanovas o Carles Pi i Sunyer comparteixen espai amb comandants i coronels de les forces republicanes al Front o a la rereguarda. I instantànies de líders de la CNT, el PSUC o el PCE s'alternen amb les dels milicians i les vídues dels soldats caiguts.

Tal i com explica el comissari de la mostra, el crític i historiador de l'art Daniel Giralt-Miracle, aquestes són les fotografies que pertanyen a la segona etapa professional del fotoperiodista, que s'inicia amb els Fets d'Octubre de 1934 i acaba el 1944. Centelles es converteix durant aquest període en cronista de guerra i mostra una decidida voluntat a

explicar i transmetre l'essència de l'origen del conflicte, en detriment d'allò que és anecdòtic.

El crític destaca el fet que, si aquestes fotografies han passat a la història, és per una barreja de factors: l'olfacte periodístic de l'autor, que era capaç de detectar l'instant i, si calia col·locar-se a primera línia, i la seva basta cultura visual. Centelles havia seguit les revistes europees i americanes del moment, que cada vegada donaven més protagonisme a la imatge, que era entesa com quelcom que podia transmetre un tros de vida i dialogar amb l'observador. Forma part d'aquesta cultura visual la seva afició al cinema; les seves fotografies també mostren uns enquadraments i punts de vista determinats, així com un tractament expressionista de la llum i la voluntat de seguir una mena de narrativa visual, mitjançant sèries temàtiques de fotografies.

Agustí Centelles, primer fotoperiodista català

Josep Maria Casasús, catedràtic de Periodisme, afirma que l'obra d'Agustí Centelles ha estat “una de les més rellevants de les aportades per una generació de professionals que renovà l'expressió gràfica de l'actualitat en la premsa catalana de mitjan segle XX”. Per això ha estat estudiada i apreciada des de diferents àmbits a banda del periodístic, incloent-hi la recerca, la investigació i, per descomptat, l'art i la fotografia. Agustí Centelles ha estat comparat, així, amb Herni Cartier-Bresson o Robert Capa, que reproduïen la realitat amb una gran força expressiva, intuïció i sensibilitat, demostrant que la fotografia de premsa pot tenir una intenció estètica.

La signatura de Centelles es convertí en una de les més habituals a la premsa barcelonina (La Vanguardia, El Día Gráfico, La Noche, La Humanitat, La Rambla, Última Hora, La Publicitat o L'Opinió). En un context comunicatiu de masses com el dels anys de la República, on la fotografia —i com més espectacular i nova millor—

cada cop era més buscada i valorada pels mitjans escrits, Centelles aportà un punt de vista novedós, tant per la seva concepció del reportatge, ja que entenia que era la imatge la que havia d'explicar el fet noticiable, i perquè sovint escollia temes que la resta de fotoperiodistes ignoraven, com per l'ús de la Leica. No fou el primer a comprar aquest aparell, però sí a treure-li el màxim partit per plasmar la seva concepció del fotoperiodisme "vaig ser el primer repòrter gràfic que des de la fotografia ha fet política, que sempre que hi ha hagut aldarulls m'hi he trobat i he registrat amb el meu aparell els fets, el qui s'ha exposat obtenint fotos on estava prohibit, que m'he valgut de trucs per entrar on estava vedat als nois de la premsa

En esclatar la Guerra Civil, Centelles ja era un professional consolidat i els tres anys de conflicte constituïren el punt més àlgid de la seva carrera, amb la col·laboració a les agències AP, Havas, Fulgur o Keystone. Les seves imatges es difongueren als setmanaris gràfics més importants d'arreu, com *L'Illustration*, *Newsweek*, *Le Patriote Illustré*, *Regards* o *Life*. Des del juliol del 26 fins al setembre del 37 continuà com a *freelance* per a diversos mitjans i agències, oferint fotografies que transitaven entre la imatge del front i la de la rereguarda barcelonina. En ser mobilitzat com a soldat, exercí de fotògraf destinat a Lleida al Comissariat de l'Exèrcit de l'Est i, des d'aquí, va recórrer el Front d'Aragó amb els equips de Laya Films, la productora del Comissariat de Propaganda de la Generalitat.

Biografia d'Agustí Centelles

Agustí Centelles i Ossó
(el Grau de València, 1909 – Barcelona, 1985)

La càmera fotogràfica que el seu pare li regalà als 13 anys va ser determinant en el futur del qui avui és considerat el primer fotoperiodista català. El 1923 ja es va inscriure a l'acabada de fundar Agrupació fotogràfica de Catalunya i va començar a col·laborar amb el diari *El Día Gráfico*, i fins que es va poder establir pel seu compte el 1934 va treballar amb Josep Badosa, Josep Maria Sagarra i Pau Lluís Torrents, reconeguts fotògrafs de premsa. La qualitat i l'oportunitat de les seves fotografies, en especial les que va fer durant els Fets d'Octubre, van fer que el seu treball fos reclamat no només per la premsa barcelonina sinó també per les agències estrangeres, de manera que les seves fotografies es van publicar en les revistes internacionals més prestigioses.

A partir del 19 de juliol de 1936 va seguir i fotografiar els esdeveniments derivats del cop d'estat i de l'inici de la guerra. Després de col·laborar activament amb el Comissariat de Propaganda de la Generalitat, ingressà en el DEDIDE (Departament Especial d'Informació de l'Estat) on s'ocupà del gabinet fotogràfic, cosa que més tard també faria al SIM (Servei d'Informació Militar), motiu pel qual la seva pròpia producció fotogràfica és gairebé inexistent en aquell període.

El gener de 1939 es va exiliar a França, on va marxar enduent-se una maleta en la qual portava gairebé 5.000 negatius que podien comprometre els defensors de la República, un material que conservà amagat fins després de la mort del dictador. Passà pels camps de concentració d'Argelers i Bram, abans que el setembre d'aquell any aconseguís la llibertat i s'instal·lés a Carcassona, on treballà en un estudi fotogràfic i col·laborà amb la resistència francesa.

El 1944 tornà a Reus i el 1947 s'instal·là a Barcelona. A partir d'aleshores, i per haver estat "inhabilitado para el ejercicio de la profesión" pel govern franquista, es dedicà a la fotografia publicitària i industrial, cosa que va fer a través de diferents agències de publicitat i en un semianonimat, que perdurà fins al 1978 quan el gremi de fotògrafs i la premsa, i també la crítica i les institucions, van començar a reconèixer públicament la seva obra i la seva trajectòria.

Morí el 1985, havent rebut diversos guardons, entre els quals el Premi Nacional d'Arts Plàstiques del Ministeri de Cultura (1984).

Obra en l'exposició

1. El President Companys

1.		<p>Retorn del president Lluís Companys (el Tarròs, 1882-Barcelona, 1940) a Barcelona procedent del penal del Puerto de Santa María, per a prendre de nou possessió del càrrec. 1936 (1 de març) 24 x 30 cm</p>
2.		<p>El president Companys al front d'Aragó 1937 (juliol) 30 x 40 cm</p>
3.		<p>El president Companys en el míting de la Dona Antifeixista, celebrat a la plaça de toros de la Monumental de Barcelona. 1937 (7 de març) 40 x 30 cm</p>

2. Autoritats i comandaments. Polítics

4.		Joan Casanovas (Sant Sadurní d'Anoia, 1890- Valràs, Languadoc, 1942), president del Parlament de Catalunya, intervenint en el míting celebrat a la plaça de toros de la Monumental de Barcelona en homenatge als amnistiats polítics dels fets d'Octubre de 1934. 1936 (8 de març) 40 x 30 cm
5.		El conseller de la Generalitat de Catalunya Josep Tarradellas (Cervelló, 1899-Barcelona, 1988), atenant uns Periodistes. Tarradellas va ocupar diferents carteres, incloent la de conseller primer. s/d 40 x 30 cm
6.		El conseller d'Agricultura Josep Calvet i Pau Padró (a l'esquerra, tallat), president del Consell d'Agricultura, assistint com a delegats del sindicat Unió de Rabassaires a les consultes convocades per Lluís Companys al Palau de la Generalitat de Barcelona. 1937 (28 de juny) 40 x 30 cm
7.		El diputat Martí Barrera, líder d'ERC, fotografiat al Palau de la Generalitat de Barcelona durant les consultes a què van ser cridats molts dirigents polítics i sindicals per Lluís Companys, després dels violents combats del mes de maig. 1937 (28 de juny) 40 x 30 cm
8.		L'alcalde de Barcelona, Carles Pi i Sunyer (Barcelona, 1888-Caracas, Veneçuela, 1971), visitant la Barceloneta després que aquest barri fos bombardejat per l'aviació italiana. 1937 (17 de març) 40 x 30 cm
9.		L'alcalde de Barcelona Hilari Salvador (Barcelona, 1899-1966), qui el mes de juny de 1937 substituï en l'alcaldia de Barcelona Pi i Sunyer. 1937 40 x 30 cm

10.		<p>Pere Bosch i Gimpera (Barcelona, 1891-Mèxic, 1974), arqueòleg i prehistoriador, però també rector de la Universitat de Barcelona i conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya. s/d 40 x 30 cm</p>
11		<p>El diputat Manuel Portela Valladares (Fonsagrada, Lugo, 1867-Bandol, França, 1952), conversa amb el ministre de Defensa Nacional, Indalecio Prieto (Oviedo, 1883-Mèxic, 1962) durant la reunió de les Corts Republicanes al monestir de Montserrat. 1938 (3 de febrer) 24 x 30 cm</p>
1 2.		<p>El president de la República Manuel Azaña (Alcalá de Henares, 1880-Montauban, França, 1940) a Barcelona. s/d 24 x 30 cm</p>

3. Autoritats i comandaments. Militars

13.		El coronel Enric Pérez Farràs (Lleida, 1884-Cuatla, Mèxic, 1949), cap dels Mossos d'Esquadra de la Generalitat de Catalunya i assessor militar de la columna Durruti, atenent la premsa després de visitar el president Companys, al Palau de la Generalitat. 1936 (21 d'agost) 40 x 30 cm
14.		El comandant Alfonso Reyes González, cap del camp d'aviació Ales Roges de Sarinyena, en aquest aeròdrom. s/d 40 x 30 cm
15.		El comandant Miguel Salas, cap del cos de tren de l'Exèrcit de l'Est i col·laborador del coronel Villalba en el front d'Aragó. s/d 30 x 40 cm
16.		El coronel José Eduardo Villalba Rubio (Toledo, 1882-Madrid, 1960) en el front d'Aragó. Implicat en la trama colpista del 18 de juliol, canvià de bàndol i va acabar organitzant la retirada cap a França de les tropes de Catalunya el febrer de 1939. s/d 40 x 30 cm
17.		El coronel Jaume Bosch i, a la dreta, el comissari general de les Forces Blindades Josep Miret (Barcelona, 1907- Mauthausen, 1944) a Alcanyís. s/d
18.		Judici als generals Manuel Goded Llopis (San Juan de Puerto Rico, 1882 – Barcelona, 1936) i Álvaro Fernández Burriel (? , 1879-Barcelona, 1936), caps de la insurrecció militar a Barcelona, realitzat al Vaixell Uruguay. 1936 (11 d'agost) 30 x 40 cm

19.

El pilot Jesús García (Velilla de Medinaceli, Sòria, 1904 – Madrid, 1937), conegut com el *Diable Roig*, en el camp d'aviació republicà de Sarinyena, en el front d'Aragó.

1936
40 x 30 cm

4. Autoritats i comandaments. Dirigents revolucionaris

20.		<p>Buenaventura Durruti Domínguez (Lleó, 1896 – Madrid, 1936) al camp d'aviació de Sarinyena, abans de marxar cap al front de Madrid, on moriria el 20 de novembre. 1936 (entre agost i novembre) 40 x 30 cm</p>
21.		<p>El dirigent de la CNT Joan Garcia Oliver (Reus, 1902- Guadalajara, Mèxic, 1980), adreçant-se als assistents en la cerimònia de descobriment de la placa en record de Durruti a la barcelonina Via Laietana. 1937 (1 de juliol) 40 x 30 cm</p>
22.		<p>Desballestament d'una barricada a la cruïlla del passeig de Gràcia i del carrer Consell de Cent de Barcelona, després dels Fets de Maig. La dona de l'esquerra és Caridad Mercader, nascuda com María Eustaquia Caridad del Río Hernández (Santiago de Cuba, 1892 – París, 1975) i mare de Ramon Mercader, qui més tard assassinaria Trotski a Mèxic. 1937 (maig) 24 x 30 cm</p>
23.		<p>Mika Etchebehere (Moisés Ville, provincia de Santa Fe, Argentina, 1902- París, 1992), escriptora argentina, militant del POUM i la primera dona que va accedir al comandament militar amb grau de capitana. s/d 30 x 24 cm</p>
24.		<p>Antonio Ortiz, cap de la divisió de la CNT (Barcelona, 1907-1996) i Lluís Companys durant el viatge del president de la Generalitat al front d'Aragó 1937 (juliol) 40 x 30 cm</p>

5. Ciutadans

25.		Un milicià s'acomiada de la seva família a Barcelona abans de sortir cap al front. s/d 24 x 30 cm
26.		Confraternització entre milicians i guàrdia civil a la Via Laietana de Barcelona, davant la comissaria de policia. 1936 (19 de juliol) 24 x 30 cm
27.		Casament del periodista Àngel Estivill amb la miliciana Pura Bilbao a l'Hotel Colón de Barcelona, llavors ja convertit en seu del PSUC. 1936 (19 de setembre) 24 x 30 cm
28.		Grup de dones al cementiri de Lleida, en el moment de reconèixer els seus familiars morts durant un bombardeig. 1937 (2 de novembre) 30 x 40 cm
29.		El <i>Negus de Tardienta</i> , que alguns identifiquen com a Juan Fernández, mestre d'escola convertit per la guerra en heroi popular, i d'altres com a Hilario Salanova Carreras, exlegionari, membre de les milícies antifeixistes i simpatitzant del POUM. s/d 40 x 30 cm
30.		Grup de milicianes a Tardienta. s/d 30 x 40 cm
31.		Soldats llegint a Alcanyís <i>Última Hora</i> , el modern diari vespertí, vinculat durant la guerra a Esquerra Republicana de Catalunya. s/d 30 x 40 cm

32.		Milicians del Front d'Aragó escrivint cartes. s/d 30 x 40 cm
33.		Milicià després de la presa de Terol, en un dels hiverns més durs del segle. c. 1938 30 x 24 cm

6. Mítings

34.		<p>La dirigent anarquista Federica Montseny (Madrid, 1905-Tolosa de Llenguadoc, 1994) en un míting. Montseny va ser la primera dona d'Europa que ocupà un ministeri, el de Sanitat, en el govern de Largo Caballero. s/d 40 x 30 cm</p>
35.		<p><i>La Pasionaria</i>, Dolores Ibárruri Gómez (Gallarta, Biscaia, 1895 – Madrid, 1989), amb altres dirigents del partit comunista en el míting de cloenda del Ple del Comitè Central del Partit Socialista Unificat de Catalunya, celebrat en el Gran Price de Barcelona. 1937 (1 de febrer) 30 x 40 cm</p>
36.		<p>José del Barrio Navarro (Valladolid, 1907-París, 1989), un dels fundadors del PSUC, a més de secretari general de la UGT i cap de la columna Karl Marx, en el míting de cloenda del Ple del Comitè Central del PSUC, celebrat al Gran Price de Barcelona. 1937 (1 de febrer) 40 x 30 cm</p>
37.		<p>Joan Comorera (Cervera, 1894-Burgos, 1958), exconseller i un dels fundadors del PSUC, participant en un míting celebrat a la plaça de toros de la Monumental de Barcelona. 1936 (25 d'octubre) 40 x 30 cm</p>
38.		<p>El secretari d'Organització de la UGT, Antoni Sesé (Broto, Osca, 1895- Barcelona, 1937), pronunciant un discurs davant dels assistents a un míting a la plaça de toros Monumental de Barcelona. 1936 (25 d'octubre) 40 x 30 cm</p>
39.		<p>L'aleshores conseller de Comunicacions de la Generalitat, Rafael Vidiella (Tortosa, 1890-Barcelona, 1982), participant en el míting de la plaça de toros de la Monumental de Barcelona. 1936 (25 d'octubre) 40 x 30 cm</p>

40.		<p>Una jove Teresa Pàmies (Balaguer, 1919-Granada, 2012) adreçant-se als assistents en la Jornada Internacional de la Dona Antifeixista. L'escriptora va ser dirigent de les Joventuts del PSUC i una de les fundadores de l'Aliança Nacional de la Dona (1937-1939). 1937 (7 de març) 24 x 30 cm</p>
41.		<p>L'exministre de l'Estat i comissari general de guerra de l'Exèrcit de la República, Julio Álvarez del Vayo (Villaviciosa de Odón, 1891-Ginebra, 1975), participant en l'acte de presentació a Catalunya del Comissariat de Guerra de l'Exèrcit de l'Est, celebrat al Gran Price de Barcelona. 1937 (5 de juliol) 30 x 40 cm</p>
42.		<p>Soldats en un míting realitzat a Barcelona. s/d 40 x 30 cm</p>
43.		<p>Militants d'Esquerra Republicana de Catalunya uniformades assistint a un míting realitzat a Barcelona. s/d 40 x 30 cm</p>
44.		<p>Soldats en un míting a Barcelona s/d 30 x 40 cm</p>

2. Premi Fundació Vila Casas 2014 de Fotografia

El Museu acollirà, d'altra banda, la mostra de les obres finalistes del Premi de Fotografia Fundació Vila Casas 2014, que compta amb una selecció de trenta-set propostes, entre les més de tres-centes presentades. Des de la creació d'aquests premis l'any 2001, s'ha volgut que aquests serveixin a l'objectiu de promocionar i difondre l'obra dels nous creadors contemporanis en les disciplines de la pintura, l'escultura i la fotografia.

El veredict del jurat —composat pels fotògrafs Juan Bufill i Pedro Madueño, el col·leccionista Rafael Tous, el galerista Hubert de Wangen, el president de la Fundació, Antoni Vila Casas, el patró de la Fundació, Antonio Sagnier i la directora d'art, Glòria Bosch— el llegirà al pati del Museu de Fotografia, la Sr. Glòria Bosch, en presència del president de la Fundació, Antoni Vila Casas, i de l'alcalde de Torroella de Montgrí, Sr. Jordi Cordon i Pulido .

Les obres exposades, que es podran contemplar fins al desembre, pertanyen a artistes nacionals i internacionals. L'autor de l'obra premiada -que compta amb una dotació econòmica de 6.000€- realitzarà una exposició monogràfica, en el termini d'un any, al Museu Can Framis de Barcelona.

Obres en l'exposició

1. Kalo Vincent - *Publicidad encubierta*
2. Joan Lillo - *Mauerpark*
3. Héctor Bermejo - *Lo que escucho alrededor y me transporta #1*
4. Michael Dunev - *Into the light 2*
5. Paloma Villalobos - *Legoupil, de la sèrie "Continente imaginado"*
6. Vari Caramés - *Asiento*
7. Rafel Egea - *Luz*
8. El delgado - *Muda*
9. Anna Bahí - *Silentium*
10. Balaguer - *Magí Colet 51*
11. Rosalia Pomés - *Boira*
12. Andrés García - *Haz de luz*
13. Francesca Llopis - *Islandia*
14. Anne Roig - *Incògnito*
15. Mapi Rivera - *Sinapsi*
16. Aleydis Rispa - *El vestit verd*
17. Miguel Cabezas - *El lago*
18. Álvaro Sánchez-Montañés - *Santa Clara*
19. Manuel Serra - *Solstici-Terrat-Presència*
20. Oriol Jolonch - *Éxodo*
21. Diambra Mariani - *Veneto landscapes #004*
22. Pere Pascual - *Dàrsena*
23. Carlos Ventós - *S/T*
24. Alfonso Batalla - *Babel's Growth*
25. Rosa Puig - *Homenatge a Dalí*
26. Jordi Cané - *Retrat de l'oblit*
27. Camí - *Sóc jo*
28. Marc Larré - *Pedrera*
29. Ferran Giménez - *Fuse _07092012*
30. Pàtric Minpla - *Una taula amb cosificació*
31. Marina Morón - *Instant South XV*
32. Guilhem Senges - *Palets*
33. Luca Tronci - *Noise #2. The Lombroso's Criminal Man series*
34. Jordi Plana - *Clavicordi*
35. Joana Salvà - *White paper*
36. Andrea Torres - *Etienne (Hypnagogia)*
37. Josep Güell - *Todo está del otro lado*

3. Renovació de la col·lecció permanent i nou itinerari, *Territoris*

El Palau Solterra acull, sota el títol de *Traces de memòria*, més de 300 fotografies d'artistes nacionals i internacionals que s'articulen a través d'un recorregut que defuig les classificacions cronològiques o estilístiques per tal d'establir un diàleg on els interrogants i les respostes resten supeditats, tan sols, a la mirada atenta de l'espectador. És un itinerari que, a més, es desplega correlativament

Sota el títol genèric de *Traces de memòria* —que fa al·lusió als pòsits que es desprenen al llarg d'una vida i que ens permeten narrar una història—, la col·lecció de fotografia s'articula en 8 àmbits expositius que discorren entre les dues plantes del Palau. Si bé la primera planta gira entorn d'associacions afins a l'estètica de l'art i al seu desenvolupament al llarg de la història, el segon pis se centra en treballs de caire social i de denúncia.

Primera planta

A les sales 2 i 5, sota el títol d'*Absències*, s'emplaça un àmbit fotogràfic que explora els límits de la percepció i estableix un joc de mirades entre allò real i allò fictici en un exercici impossible per retenir el pas del temps. Àngel Marcos (Medina del Campo, Valladolid, 1955) introdueix en el díptic de la sèrie *Escenas de la pantalla* —obra de recent adquisició—,

una excel·lent proposta d'observació i redueix els tres protagonistes de l'obra —l'escena, la pantalla i la imatge—, a una presència llunyana evidenciant, així, la impossibilitat d'aturar el temps. Anna Malagrida (Barcelona, 1970) planteja, a través de dues propostes també incorporades recentment al fons, *Amman IX* (de la sèrie *Vistas veladas* creada l'any 2007 a la ciutat d'Amman, Jordània) i *Institut La Llacuna* (de la sèrie *Los muros hablaron* de l'any 2011-2013), una crítica a la ceguesa de la societat contemporània.

Les sales 3 i 4 responen al concepte de *Translacions* i evocuen el fet que la fotografia ha esdevingut un art al servei d'un altre art, el cinema. És, justament, en aquesta consecució o efecte d'imatges on detectem el moviment i, en aquest, el devenir de la història. La sèrie *Pare* de Pere Formiguera (Barcelona, 1952) —conjunt de nou

retrats d'un mateix personatge preses des de diferents perspectives que, a mode de seqüència, evidencien la fugacitat del temps— suggereix que "el temps s'escapa a tots els elements que l'espècie humana ha estat capaç de controlar al llarg de la seva evolució. El temps sempre segueix el seu curs, contràriament a allò que representa la fotografia, que és el seu empresonament, la captura d'un instant".

Per la seva banda, el treball subtil i inquietant de l'artista catalana resident a Londres, Isabel Rocamora (Barcelona, 1968) —que compta amb un conjunt de fotogrames extrets del negatiu en 16mm del seu curtmetratge *Horizon of exile*— introdueix la dansa com a element de translació a través dels conceptes de lloc, cos i identitat. Per la seva banda, l'obra de Mabel Palacín (Barcelona, 1965) *La Pelea/El baile* apel·la al buit a través de la suspensió d'una imatge en moviment.

En trànsit és el nom associat a les sales 7 i 8 i fa referència a l'empremta de l'home contemporani, que modifica l'ortografia del territori tot donant lloc a una nova cartografia. Així ho diu Calvino a *Las ciudades invisibles*:

A veces ciudades diferentes se suceden sobre el mismo suelo y bajo el mismo nombre, nacen y mueren sin haberse conocido, incomunicables entre sí. En ocasiones hasta los nombres de los habitantes permanecen iguales, y el acento de las voces, e incluso las facciones; pero los dioses que habitan bajo esos nombres y en esos lugares se han ido sin decir nada y en su sitio han anidado dioses extranjeros.

El museu vol destacar aquelles arquitectures de pas absents de presència, com les propostes de Narcís Santamaria (Barcelona, 1968), *Ara Oleum*; Victoria Sambunaris (Lancaster, 1964) amb *Red containers*; *Islandia* d'Álvaro Sánchez-Montañés (Madrid, 1973); *Desierto amarillo I, II, III* de Montserrat Soto (Barcelona, 1961) o l'hàbitat desolador de Jordi Bernadó (Lleida, 1966), anomenat *Detroit*.

A la sala 9, que respon a la idea suggerida pel títol *Retalls de llum*, la llum revela, en la seva inherent mutació, idees i conceptes soterrats. Així es pot veure en els treballs de Mariano Zuzunaga (Lima, 1953), *Arles, Arles II*; d'Anna Roig (Barcelona, 1988), *Fragilité i Fragilité II*; de Michael Dunev (Madrid, 1952), *Bizitegui I, III i IV* i d'Emili Lekuona (Barcelona, 1968), *Anónimo I, II, III, IV, V i VI*.

La sala 11 és l'última que es pot visitar a la planta inferior. Es tracta d'un àmbit independent al recorregut expositiu que insinua desdoblaments de punts de vista, amb les obres d'Humberto Rivas (Buenos Aires, 1937-2009), *Amsterdam 1988 i Barcelona 1985*; *Fontana de Trevi* de Jordi Bernadó (Lleida, 1966); *Desierto Amarillo 3* de Montserrat Soto (Barcelona, 1961) o, de Janelle Lynch (Nova York, 1969), *Untitled 3*.

Segona planta

Relats d'infància és la narrativa que uneix les sales 1 i 2, on es tracten els aspectes socials, antropològics, històrics i estètics que determinen la lectura de les obres. En aquests espais trobem la imatgeria infantil de Català-Roca (Valls, 1922-Barcelona 1998); les obres de José Ramon Bas (Madrid, 1964), *Sèrie Unguja 1-6*; el treball d'Oriol Maspons (Barcelona, 1928), *Família nómada en la Mancha*, o el projecte artíficiós i místic *Alina*, del moscovita Oleg Dou (Moscou, 1983), entre altres propostes.

Territoris és el nou eix vertebrador de la sala 3 i fa al·lusió a un espai ocupat, però que també és un punt d'inflexió que defineix la identitat de l'individu. Així, a través de construccions com les de “colònia”, “gueto” o “frontera”, seguim l'impuls humà que ens empeny a delimitar un espai que ens pertany per garantir la nostra supervivència.

En aquest sentit, les singularitats de l'obra d'Antoni Abad (Lleida, 1956) *Sense títol*; del tàndem compost per Jordi Cerdà (Barcelona, 1949) i Claude Jeanmart (Soisy, 1937) amb *l Kafka sur Kafka*; de Francesc Abad (Terrassa, 1944), *Natura/Cultura Samuel Beckett*, o d'Antoni Muntadas (Terrassa, 1944) *Cuide la pintura* —també de recent incorporació—, dibuixen un mapa territorial d'experiències narrades pels seus artífexs. Així ho il·lustrava Borges:

Un hombre se propone la tarea de dibujar el mundo. A lo largo de los años puebla un espacio con imágenes de provincias, de reinos, de montañas, de bahías, de naves, de islas, de peces, de habitaciones, de instrumentos, de astros, de caballos y de personas. Poco antes de morir, descubre que ese paciente laberinto de líneas traza la imagen de su cara.

Les sales 4 i 5 estan dedicades a la *geografia de la dona*. La revolució laboral i sexual ha estat objecte d'anàlisi d'artistes de tots dos gèneres, com ho proven els treballs de Xavier Miserachs (Barcelona, 1937), *Diagonal* i *Gala de la seda*; *Shit happens—a tribute to Frida Khalo* de Lita Cabellut (Barcelona, 1961); *Manifestació feminista a la Rambla* de Pilar Aymerich (Barcelona, 1943); *Marilyn Monroe & Billy Wilder*, *NYC* de George S. Zimbel (Massachussets, 1929); *Serie Rota 1-3* de Carmen Mariscal (Mèxic, 1968); *Maybelle* de Robert Mapplethorpe (Nova York, 1946-1989) o *Stromboli 22* de Claude Nori (Tolouse, 1949), entre d'altres.

Quina ètica? és el concepte de les sales 6 i 7, i suggereix les múltiples facetes en què resta emmarcat el poder. Aquesta idea és la que se suggereix a la sèrie *Los 10 Mandamientos* d'Antonio Gálvez (Barcelona, 1928), o en la imatge l'home nu que arrossega el pes del poder en l'obra *Sense títol* de Joan Rom (Barcelona, 1954). *Corbs crucificats* d'Alícia Rius (Girona, 1982) —una fotografia en blanc i negre que connecta amb la poesia punyent d'Edgar Allan Poe—, els retrats de personatges anònims amb connotacions eròtiques *Óscar y Héctor* de Santos Montes (Santander, 1949) o les imatges de denúncia de Manel Armengol (Barcelona, 1949), també són testimoni de reflexions artístiques sobre ètica i poder.

Les *Ficcions poètiques* es troben representades a la sala 8, amb obres de Manel Esclusa (Vic, 1952), com la sèrie *Naus* (*Broll*, *Apex*, *Voyage au port i Munt*); també amb els treballs de Xavier Xibas (Barcelona, 1960), la sèrie *Flors (I i II)*; Joan Fontcuberta (Barcelona, 1955), *Sonite imojen*; Masao Yamamoto, *Nakazora 1159 i Nakazora 828*; Alberto Garcia-Álix, *Espacio muerto con zapatots* i la sèrie de natures mortes de Toni Catany (*Cossiols 1-9*).

4. L'artista del fons: Margarita Andreu

Per acabar, el Museu presenta, com cada any a l'espai en Trànsit, una nova proposta de L'artista del fons que, enguany, dediquem a Margarita Andreu (Cercs, Barcelona, 1953-2013), de qui s'exposen dos dibuixos, la instal·lació *Paravent de vidre* i dues fotografies de la sèrie *Museus*, amb un text sobre l'artista signat per la crítica d'art Susanna Portell.

Andreu és creadora d'un treball que reflexiona entorn de les relacions existents entre la llum i l'espai, el ple i el buit i el color i la transparència, en muntatges que recreen una dimensió arquitectònica i tridimensional. La fotografia, en la seva obra, s'articula com una continuïtat de la concepció i construcció de la poètica del buit sorgida de la idea d'ambigüïtat, fugacitat i parcialitat.

El treball d'aquesta artista multidisciplinària és, segons Portell, una “redescoberta de l'espai” en el qual aquest, juntament amb la llum i el color, constitueixen “tres eixos de reflexió d'una mateixa mirada pictòrica”. Andreu sempre va sentir l'impuls de dibuixar i de treballar amb el llapis i el paper, així que, d'alguna manera, totes les seves obres són també un dibuix a l'espai. Portell recorda al text de l'exposició la peça *Encaix* (2003), aixecada en memòria dels bombardejos feixistes a la Gran Via barcelonina i que està constituïda per línies i traços que s'enlairen cap al cel.

L'estructura *Paravent de vidre* funciona, així mateix, com una superfície des d'on qüestionar l'espai, explica Portell, que és el que feia Andreu quan s'aturava sempre en els espais de pas, transitoris, que semblen cridar i alhora repel·lir la presència humana i se'ns apareixen despullats a la mirada. El seu interès a modificar activament l'espai ja va quedar palès en l'exposició que va celebrar a l'Espai Volart el 2005, *Altres llocs*, en la qual va generar un espai nou a partir d'una retícula que podia ser trepitjat i, així també, viscut i caminat, com les línies en el paper, temps i llum, espai i color”.

ESPAI
VolART
BARCELONA

ESPAI
VolART2
BARCELONA

CAN
FRAMIS
BARCELONA

CAN
MARIO
PALAFRUGELL

PALAU
SOLTERRA
TORROELLA

FUNDACIÓ VILA CASAS

Oficines

Carrer Ausiàs Marc, 20, pral.
08010 Barcelona
Tel. 93 481 79 80
fundacio@fundaciovilacasas.com
www.fundaciovilacasas.com

Espai Volart / Volart 2

Carrer Ausiàs Marc, 22
08010 Barcelona
Tel. 93 481 79 85
espaivolart@fundaciovilacasas.com

Can Framis

Carrer Roc Boronat, 116-126
08018 Barcelona
Tel. 93 320 87 36
canframis@fundaciovilacasas.com

Can Mario

Plaça Can Mario, 7
17200 Palafrugell (Girona)
Tel. 972 306 246
canmario@fundaciovilacasas.com

Palau Solterra

Carrer de l'Església, 10
17257 Torroella de Montgrí (Girona)
Tel. 972 761 976
palausolterra@fundaciovilacasas.com